

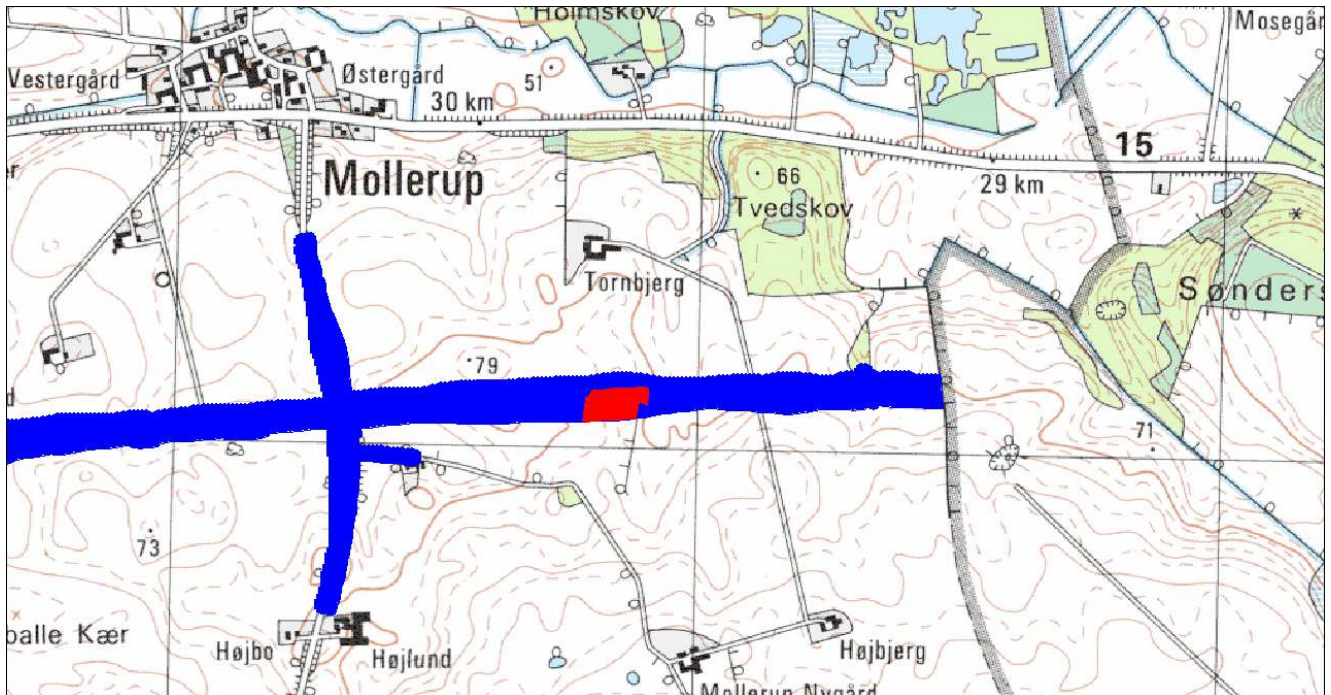

Kulturhistorisk rapport for udgravning af Højlund II

Journalnummer: SIM 52/2010
Sted: Højlund II
SB Stednummer: 160105- 274

Matr. nr.: 10a, 2f
Ejerlav: Mollerup By, Linå
Sogn: Linå
Herred: Gjern
Gl. Amt: Skanderborg

KUAS j.nr.: 2010-7.24.02/SIM-0025

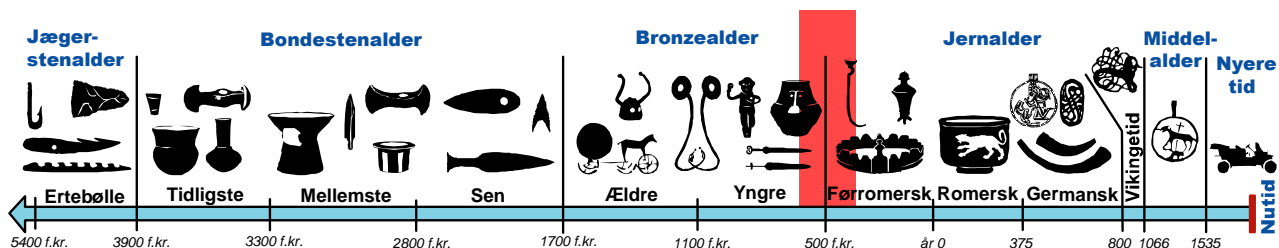
*På ovenstående kort er udgravningen vist med rødt, mens motorvejstraceet er vist med blå.
Baggrundskortet er stillet til rådighed af KMS.*

Resume: Under udgravningen af Højlund II fremkom bl.a. en hustomt, med delvis drænrende omkring, samt hegnsforløb. Af genstande er der fundet en del lerkarsskår, der kan dateres til overgangen mellem bronzealder og førromersk jernalder, omkring 500 f. Kr.. Desuden er der fundet flintafslag, knusesten, kværnsten (heraf en på ca. 200 kg) samt en smeltedigel.

Indholdsfortegnelse

Indhold

Indledning.....	2
Undersøgelsens resultater	3
Topografi	4
Fortidsmindelandskabet.....	4
Udgravningsdata.....	4
Metode	5
Fremtidigt arbejde.....	5

Tidslinje med de identificerede perioder. Med rødt er fremhævet dateringen af anlægssporene og fundmaterialet fra SIM 52/2010 Højlund II.

Indledning

Sagen er opstået i forbindelse med arbejdet på den kommende motorvejsstrækning mellem Silkeborg og Århus.

Udgifterne til disse undersøgelser påhviler ifølge museumsloven §26 stk. 2 og §27 stk. 4 bygherre, Vejdirektoratet, Thomas Helstedts Vej 11, 8660 Skanderborg. Al korrespondance er ført mellem museumsinspektør Peter Mohr Christensen, Silkeborg Kulturhistoriske Museum og Kirsten Friis-Christensen, Vejdirektoratet.

Undersøgelsens resultater

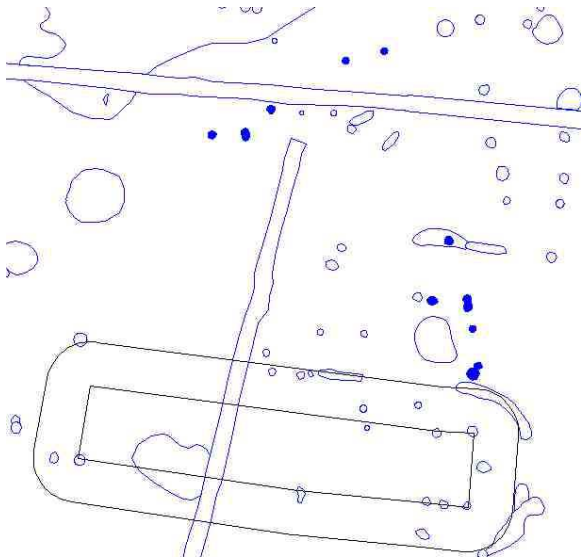
På baggrund af prøvegravningsresultaterne blev et areal på 6.800 kvm udpeget til nærmere undersøgelse. I forbindelse med udgravningen er der fremkommet en hustomt, et hegnsforløb, to kulturlag, adskillige gruber, hvoraf tre med rester efter ovn, enkelte grøftanlæg samt flere stolpehuller.

Smeltedigel.

at føre skubberen frem og tilbage på liggeren). Den ene ligger er væsentligt større, end de øvrige kværnsten. Smeltediglen blev fundet i en grube sammen bl.a. tre af kværnstenene.

Fundene peger i retning af en datering omkring overgangen mellem bronzealder og førromersk jernalder, dvs. en datering omkring år 500 f. Kr. Mængden og typen af lertagningsgruber til byggeri

Hus I med hegnsforløb samt A170 nord for huset.

I de to kulturlag er der fundet lerkarsskår og flintafslag. Der er endvidere observeret enkelte stolpehuller og gruber i, såvel som under kulturlagene.

Hovedparten af genstandsmaterialet fra udgravningen, stammer fra fund i gruberne. Der er fundet en større mængde lerkarsskår, nogle få flintafslag, flere knusesten, hvoraf en sandsynligvis også har fungeret som rivesten (der kan have været brugt til at rive farve ud af plantedele), seks kværnsten samt en smeltedigel. Smeltediglen har sandsynligvis været brugt til at smelte bronze eller ædelmetal i, muligvis til brug ved fremstilling af smykker. De seks kværnsten fordeler sig på fem liggere og en skubber (der har været brugt sådan, at man har placeret korn på liggeren og malet til mel ved

at føre skubberen frem og tilbage på liggeren). Den ene ligger er væsentligt større, end de øvrige kværnsten. Smeltediglen blev fundet i en grube sammen bl.a. tre af kværnstenene.

Fundene peger i retning af en datering omkring overgangen mellem bronzealder og førromersk jernalder, dvs. en datering omkring år 500 f. Kr. Mængden og typen af lertagningsgruber til byggeri og keramik, antyder, at dateringen skal op i førromersk jernalder. En del af lerkarsskårene indikerer den samme datering. Samtidig peger andre lerkarsskår dog på en lidt ældre datering.

Ca. midt i feltet har vi dokumenteret et hus, Hus I. Bygningen har primært kunnet erkendes ud fra nedgravninger omkring husets mod nordlige side og ved nordøsthjørnet, samt ved det østlige hjørne. Sandsynligvis er der tale om drænrender under tagskægget. Mod vest er det kun et stykke af den nordlige drænrende, samt enkelte mulige stolpehuller, som er bevarede, medens der mod øst er bevaret flere stolpehuller samt stykker af drænrenderne på den nordlige langside og omkring husets østgavl. En mulig forklaring på forskellen i bevaringsforholdene kan være, at landmændene ved

pløjning har været nødt til løfte ploven lidt pga. de mange store sten i gruben umiddelbart nord for den østligste del af Hus I.

Snit af den sydøstligste grøft omkring Hus I.

I drænrenderne er der bl.a. fundet en del velbevarede lerkarsskår og halve kar. Den sydøstlige grøft skilte sig ud fra de øvrige grøfter ved mod øst at være 82 cm dyb, ligesom der under det forventede grøftniveau blev registreret to lag med forkullet materiale og med et lag af rødbrændte lerklumper mellem de to lag med forkullet materiale. Disse rødbrændte lerklumper er muligvis stykker af en ovnkappe. I dem kan iagttages vidjespor, ligesom der er spor efter korn og avner, og flere steder er en smule af det forkullede materiale bevaret.

Nord for Hus I er der registreret et hegnsforløb, der ud fra placeringen næppe er samtidig med huset.

I feltet undersøgte flere stolpehuller, som ikke

umiddelbart kunne knyttes til en bestemt struktur. Dette kan skyldes de dårlige bevaringsforhold i området. Ud fra grubeaktiviteterne er det plausibelt, at der oprindeligt har været flere konstruktioner i området. Bevaringsforholdene kan også være årsag til at vi ikke kunne erkende huskonstruktioner, hvor de er tolket i prøvegravningen.

Topografi

Det undersøgte område ligger nær et plateau i istidslandskabet, hvor terrænet stiger fra syd mod nord. Undergrunden er meget leret, hvilket gør at regn kun langsomt trækker væk, når først det er opsugt i pløjelag og råjord..

Fortidsmindelandskabet

Der er ikke tidligere i sognebeskrivelsen registreret fortidsminder eller fund i det undersøgte område, og sammen med nabogravningerne, er denne lokalitet derfor en vigtig brik i landskabets historiefortælling.

Udgravningsdata

Sagen er journaliseret på Silkeborg Museum som SIM 52/2010 Højlund II.

Sagsansvarlige for byherre er Kirsten Friis-Christensen.

Ansvarshavende, på museet som har stået for den indledende korrespondance er Peter Mohr Christensen.

Udgravningen på Højlund II blev påbegyndt den 15/2 2011 og afsluttet den 21/3 2011.

Den daglige ledelse er foretaget af Maria Thiemke, assisteret af Kaj F. Rasmussen. Desuden har følgende deltaget: Peter Bye Jensen, Kirsten Nellemann Nielsen, Kurt Glintborg Overgaard og Kenneth Nielsen

Udgravningens resultater er registrerede løbende, og foreligger efter endt beretningsarbejde til fremvisning på museet ved anmodning. Materialet består af digitale feltplaner med notater, fysiske snittegninger på folie, samt digitale fotos.

Naturvidenskabelige rapporter og listemateriale eksporterede fra M..U.D. (Museernes Udgravnings Data), foreligger desuden i sagsmappen, og/eller i den digitale sagsmappe.

Metode

Entreprenørarbejdet er foretaget af Leo Rask Andersen, Sorring, med gravemaskine, påmonteret tiltbar rabatskovl. Overjord (dyrkningsjord) og råjord, samt overjordsblandet råjord, er holdt separat, således at de to fraktioner i store træk har kunnet genplaceres i korrekt orden, efter vi har gjort vores iagttagelser. Dette skulle sikre en optimal dyrkbarhed, når vi ser bort fra den rent strukturelle skade på området.

Anlægsspor og forstyrrelser er indmålt med differentiell GPS i system 34 Jylland-Fyn, og dette materiale ligger til grund for de her viste oversigtskort. Udvalgte anlæg er efter undersøgelse blevet tegnet i 1:10 og 1:20 i gravebog og på tegnefolie. Undersøgelsen blev foretaget med skovl, spade og skelske. Alle observationer er registrerede i gravebogen.

Fremtidigt arbejde

Med indeværende rapport anses feltarbejdet som afsluttet, og bygherre kan nu foretage det nødvendige jordarbejde indenfor det undersøgte område uden indvending far museets side.